

foto's Ido Borkent

Boskabouterecologieonderzoek

In de vijftiger jaren van de vorige eeuw, toen natuurkenner, tekenaar en schrijver Jean Dulieu nog alwetende was, waren ze nog zeldzaam. Wel is Paulus de B. dankzij Dulieu wereldberoemd geworden.

Onder druk van de klimaatverandering en de verromantisering van de natuur neemt het aantal boskabouters de laatste tijd echter ontegenzeggelijk toe. Hoe dit fenomeen precies past in het bosecosysteem is voor de OBN-onderzoeksagenda. Er gaan geruchten dat gerenommeerde onderzoekers in stilte gebruik maken van hun diensten om kosten van hun dure onderzoeken te beperken. Op een zandige Betuwse oeverwal langs de Loenense Allee, op een hoogwatervluchtplaats bij de Waal, staat een bos waar zichtbare sporen van een kabouterpopulatie te vinden zijn. Het is direct naast een groot, landbouwkundig geëxtensieerd veld gelegen. Dat dit Loenense veld deze zomer ineens helemaal vol staat met allerlei fel gekleurd plastic instrumentarium kan daarom geen toeval zijn! Dit raadsel is dus eenvoudig op te lossen:

- Dit zijn vanginstallaties van Naturalis voor vuurvliegjesonderzoek, die elke ochtend om stipt één uur vóór zonsopkomst moeten worden gecontroleerd. Daar komt tegenwoordig nog geen krantenbezorger voor uit haar bedje, dus laat staan een onderzoeker. Kabouterwerk dus.
- Om de juiste mate van verschralling in beeld te brengen, en daardoor de effecten ervan op het landbouwsysteem, zijn hier stikstofdepositiebe-

kers geplaatst. Deze meten zowel droge (dakje) als natte (kokertjes) depositie. Ophalen kan wekelijks op zaterdag. Kabouters houden van smaakvol eten en drinken, dus die hebben veel belangstelling voor verschralling en werken graag mee.

- Het is een proef met pollenvangers in bloemrijke graslanden. Hoe zit het met de allergieveroorzakers in natuurgebieden vergeleken met regulier boerengrasland? Verschillende typen vangers voor verschillende soorten pollen, die op het laboratorium verder worden onderzocht. Ze hangen ruim boven het maaiveld om te voorkomen dat ze door kleine puntmutsen worden leeggeroofd om er pollenmoes mee te bereiden.
- Hier is een testlocatie voor insectenvallen ingericht, waar onderzoekers verschillende modellen uitproberen. Het doel is om vallen te ontwikkelen met minder bijvangst. Dit is bij uitstek belangrijk voor de zoektocht naar een griezelige exoot: de Japanse kever (*Popillia japonica*). Specialistenwerk in combinatie met statistiek, niks voor kabouters.
- Natuurbeleving voor visueel beperkte landgenoten, favoriet bij boskabouters: ieder apparaatje heeft zijn eigen karakteristieke fluit-ruisgeluid, waarbij dan een bijzondere plek in het terrein hoort, en waarvan de uitleg via de bijbehorende App beluisterd kan worden. Ondertussen onderscheidt de plek zich door een specifieke waarneembare structuur en geur.

Erwin Al en Ido Borkent, met medewerking van Herman Helsen (WUR).

Antwoord: De Japanse kever komt in Nederland nog niet voor, maar enkele jaren geleden heeft ze zich wel in Italië gevestigd. Deze kevers zijn voor de tuinbouw, inclusief de boomkwekerij, zeer schadelijk. De soort wordt beschouwd als één van de schadelijkste insecten ter wereld. Antwoord d is dus juist. De Japanse kever lijkt sterk op de rozenkever, een algemene, inheemse soort. Dat is daarmee één van de risico's bij het bestrijden. Japanse kevers doen zich als rups (engferling) en als imago te goed aan fruitbomen, wijn- ook graswortels, rozen en bomen als esdoorn, pardenkastanje, berk, tamme kastanje, walnoot, plataan, populier, wilg, linde en iep worden bevreten. Zowel wortels als bladeren. Kalkvreten is hun specialiteit. Bemontering bij importlocaties, zoals depotterreinen bij havens of vliegvelden, is mogelijk door vallen te plaatsen die efficiënt zijn. Efficiënt betekent hier, dat vooral Japanse kevers worden gevangen en niet allerlei andere insecten als hommels, wespen of 2022 gelden voor import bovendien extra fytosanitaire eisen. Vanuit de WUR onderzoekt Herman Helsen momenteel op één proefveld deze zomer de werking van verschillende insectenval- len. Herman is voor alle duidelijkheid géén kabouter. De kabouters van Loenen hadden desgevraagd verder geen commentaar.